

Gamle bensinstasjoner i Os og Ytre Rendal

En viktig del av vår kulturhistorie er samferdsel og motorhistorie. Derfor tar jeg her for meg noen eksempler på gamle bensinstasjoner fra henholdsvis langt nord og langt sør i vårt distrikt. Denne artikkelen gir seg ikke ut for å være et vitenskapelig arbeid, men tar sikte på å belyse et mangfold fra vår nære fortid, som vi har mistet nå.

Da motorene kom

Fra de første biler og motorsykler (for ikke å snakke om traktorer og stasjonærmotorer) kom til vårt distrikt, ble det etterspørsel etter drivstoff og olje. Drivstoffet var i førstningen bensin og parafin. Den første bensinen måtte man få tak i på apoteket, noe som kunne være tungvint. Etter hvert kom de første bensinpumpene, ofte ved den lokale butikken. Bensinen kom i tønner, og de første pumpene ble operert med sveiv eller tilsvarende manuell pumpemekanisme. Da strømmen kom, i Ytre Rendal rundt 1954, ble etter hvert pumpene utstyrt med elektrisk drift.

Servicestasjon

Noen av pumpestasjonene fikk etter hvert servicebygg med smøregrav og evt. vaskeplass/-hall. Utvalget av bilrekvisita ble også bedre, man tilbød olje, frostvæske, spylervæske, vindusviskere, tennplugg osv., og etter hvert brus, snacks o.l.

Møteplass

Bensinstasjonen ble en yndet møteplass. Vi som var ungdommer på 1960- og 70-tallet husker godt at vi kunne treffe likesinnet motorungdom på stasjon. Ble det igjen en liten slant etter at tanken på mopeden var fylt, kunne det kanskje rekke til ei pakke Toy eller ei lita Cola. Der kunne vi beundre den nye mopeden til 'n Per, eller diskutere ulyden i ILO-motoren i Monarken min. Kan det være stempelfjærene tru? Eller rådelageret? Og du verden, her kjem da jinten' og – fram med kammen i smug og rette litt på sveisen... Her kunne vi diskutere større ting rundt oss, som atombomber, Beatles og Vietnam, og var det sant at et råskinn hadde brukt bare tre kvarter med bil fra Otnes til Tynset sist helg? Det påstod 'n i alle fall!

Bensinstasjoner på Os

Os landhandel: De solgte Shell, og drev fra 1927 til 1975. Butikken ble deretter revet. Bensinen kom på fat med jernbanen.

Kora: De solgte ESSO, og drev fra 1933 til 1997. Stasjonen ble nedlagt da krysset ble omlagt.

Os Samvirkeleg: De solgte ESSO, og drev fra ca. 1933. I 1968 startet de med BP og etter hvert Statoil, og driver nå som Best.

Os meieri kjøpte sitt drivstoff fra Os S-lag.

Henning M. Saxgård bilverksted: De drev fra 1946, og solgte bensin fra 1948. Så vidt man vet, solgte de Shell. Det ble nedlagt i 1963.

Os landbruksverksted: De drev fra 1964 til 2000, og solgte Shell.

Trollkroa: De drev fra tidlig på 1970-tallet og til 1978/-79. De solgte OK.

Tufsingdal: Først var det Os S-lag. De solgte Norol, deretter Fina.

Narbuvoll pensjonat: De drev fra 1985 til 1990. Usikkert hva slags merke de solgte.

H. A. Gjelten, Dalsbygda: De drev fra 1955, og solgte ESSO. Nå driver de frittstående.

Bensinstasjoner i Ytre Rendal

Åsheim: I forbindelse med Åsheim hotell, landhandel, bakeri og postkontor var det også bensinstasjon fra ca. 1920. Først var det stasjon på vestsiden av riksveien, så ble den flyttet over på østsiden. Man husker reklamen «En tiger på tanken»! Nystasjonen førte olje, bøtesaker, viskerblad, lyspærer og kjølevæske. De solgte ESSO. Da man etter hvert krevde 3-sifrede telleverk på pumpene, kom eierne fram til at det ikke lenger var regningssvarende. Stasjonen ble nedlagt ca. 1983.

Caltex, Åkrestrommen: Startet av Ola Aasheim og Einar Øien tidlig på 1960-tallet. Einar Øien drev stasjonen, som solgte Caltex, senere Texaco. De hadde gjennomgående smørehall, noe som var avansert på den tiden. Videre drivere: Eivind Sandnes, Tore Marthinsen og Per Arne (PK) Knut-

sen. Forsommeren 1987 bygde PK og Jan Nordengen ny stasjon øst for det nye kjøpesenteret, og den gamle stasjonen ble revet. Forbilde for den nye stasjonen var Odnes Servicesenter, som ble kåret til Norges peneste bensinstasjon. De solgte Hydro Texaco, nå YX. Driver nå er Tor Embret Aasheim.

Rendalen Servicesenter, Otnes: Startet av Johan Hole på 1930 – 40-tallet. Solgte Gulf, deretter Shell, Fina, så Shell igjen og nå YX. Fram til 1950-tallet var det bare en liten bygning, som etter hvert ble påbygd med vaskehall og egen verkstedhall. Nå godkjent bilverksted. Drives nå av Arne og Stian Hole.

Telle, Otnes: Startet 1959 av Steinar Berget. Solgte Fina. Først var det bare pumper, og utkjøring av parafin og jordbruksdiesel i Rendalen, Brydalen og Atna. I tillegg hadde de en kiosk. Servicehall ble oppsatt 1961. Da solgte man aviser, godteri, bilrekvisita (fullt delelager til Volvo personbiler), båter og båtmotorer samt nye (Lada og Moskvitch) og brukte biler. Dessuten tilbød man understellsbehandling. I tillegg eide Berget Centrum kafeteria, som fylte et stort behov, da trailertrafikken gikk gjennom Rendalen fram til Rv. 3 ble lagt til Østerdalen. Våren 2017 ble Telle kjøpt av Steinar Kjeka, som driver salg av biler og campingbiler, samt omfattende virksomhet med bilvask og bilpleie, og utleie av campingbiler.

Konrad Sveen, Sjølisand: Solgte BP i forbindelse med sitt lastebilfirma.

Samvirkelaget, Åkrestrommen: Solgte BP. Nedlagt og privatisert på 1980-tallet.

Samvirkelaget, Kværnesodden: Solgte BP.

Nedlagt og privatisert på 1980-tallet.

Karenus Granrud, Otnes: Hadde bensinpumpe ved landhandelen sin. Uvisst hvilket merke han solgte.

Håkon Strandvik, Otnes: Solgte Shell, i forbindelse med drosjesentralen sin.

Rønnings bilverksted, Otnes: Hadde bensinpumpe i forbindelse med det gamle verkstedet på vestsiden av bygdeveien. Solgte Caltex.

Utstu Hornset, Hornset: Ola Svarstad hadde bensinpumpe i forbindelse med landhandelen sin. Solgte MIL (BP).

Ivar Lutnæs, Hornset: Hadde bensinpumpe i forbindelse med landhandelen sin. Solgte Shell.

Informanter

Jeg vil få rette en hjertelig takk for velvillig hjelp med denne artikkelen til følgende informanter:

Per Hallvard Johnsen, Os; Bernt Aasheim, Åkrestrømmen; Jan Nordengen, Åkrestrømmen; Peter Hornset, Hornset; Steinar Berget, Otnes; Steinar Kjekka, Åkrestrømmen; Ottar Rønning, Otnes.

Eventuelle feil eller unøyaktigheter i denne artikkelen er mitt eget ansvar, og skal ikke lastes informantene.

H. M. Saxgårds bilverksted, 1946.

Os s-lag, før 1940.

Os s-lag, 1940- 50-tallet.

H.A. Gjelten, Dalsbygda. Musea i Nord-Østerdalen, nr. 34448.

Konrad Sveen, Sjølisand.

Otnes, 1975.

Telle, 1960-tallet.

Årestrømmen, 1960- /70-tallet

Åsheim's eldste stasjon, 1945.

Åsheims eldste stasjon, 1950-tallet.